

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Io. Francisci Leonis Eporediensis I. V. D. Episcopi Thelesini Thesaurus Fori Ecclesiastici

Leoni, Giovanni Francesco

Coloniae Agrippinae, 1682

De Primitiis, & Oblationibus. Cap. xiii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10316

Papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus aliisque fructibus subsidijs etiam charitativis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, & alijs quomodolibet, etiam ad Imperatorum, Regum, & Ducumve instantiam, pro tempore impositis sunt exempta, ut in eisdem privilegijs Pij IV. & litteris Gregorij XIII. vers. ac pro potiori, &c. quibus eximuntur etiam à decimis Papalibus ad quorumvis instantiam impositis cum clausulis amplissimis, ac derogatorium derogatorijs, decreto irritanti, & clausula sublata, de super additis, quæ removet facultatem aliter judicandi, vel interpretandi. cap. si eo tempore de elect. in 6. Cassad. super reg. cancell. decis. 12. num. 5. cum alijs supra. par. 1. cap. 14. numer. 1. 7. allegatis.

85 Eadem exemptione ꝛ à decimis Papalibus gaudent etiam sorores quorumcunque monasteriorum, domorum, & regularium locorum monialium, & locorum quorumvis Cisterciensium, Præmonstraten. S. Claræ, nec non S. Benedicti, & S. Augustini, ac tertij Ordinis S. Francisci, & aliorum quorumvis Ordinum, etiam

sub cura, & regimine, ac secundum regularia instituta Fratrum Minorum, de observantia nuncupatorum, & Eremitarum ejusdem S. Augustini, degentium in Lombardia, & quibuscunque alijs Italiæ partibus confidentium, ꝛ non habentium redditus ultra summam quatuordecim ducatorum auri de camera, pro victu cujuslibet monialis, seu sororis, alios redditus non habentis, ut in litteris Pij IV. de quibus Bull. fol. 659. cap. 10. & est ratio ꝛ quia portio assignata monialibus, prout dicta portioncula, ut miserrime vivant, non potest aliquam decimam pati. Gemina. conf. 85 num. 26. quem sequitur Rebuff. conf. 124. col. 2. vers. item Bonifacius Octavus, & regulariter omnes fructus, qui spectant ad locum, vel personas, quæ non cadunt in nomen beneficij, sunt liberi à solutione decimæ Papalis, quia in usus quotidianos personarum miserabilium expendi debent, ut inquit gloss. in extravag. 10. 22. unica. in verb. solvere. circa fin. de elect. & non solum dictæ moniales sunt exemptæ à decimis, sed à quibuscunque oneribus in perpetuum, ut in eisdem litteris Pij IV. motu proprio concessis.

DE PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

Cap. XIII.

S V M M A R I V M.

1 Primitia sicut decimæ debentur, sed quantitas non est determinata.
2 Primitia animalium sunt unū de ducentis.
3 Primitia dicuntur primi fructus, quos sibi Deus reservavit.

4 Primitia ter in anno Domino offerantur.
5 Primitia, quare fuerint introducta.
6 Primitia debentur de jure divino.
7 Primitia, ex qua causa olim offerantur.
Primiti

- 8 Primitia debentur praecepto judiciali, & figurati.
- 9 Primitiarum solutio consuetudine praescribi potest.
- 10 Moralia praecepta per Ecclesiam immutantur.
- 11 Parochiani quando ad primitiarum solutionem sint cogendi.
- 12 Oblationes sunt, quae de proprijs, & licitis rebus ecclesia offeruntur.
- 13 Oblationes, quando praecepto naturali, & divino debeantur.
- 14 Oblationes debentur, ubi viget consuetudo illas offerendi.
- 15 Consuetudo spatio decem annorum inducitur in oblationum praestatione.
- 16 Oblationes paracho indigenti debentur.
- 17 Oblationes in Missis solemnioribus fieri debent.
- 18 Oblationes testamento relicta omnino fieri debent, & illas negantes poenas incurunt.
- 19 Oblationes sacerdotibus curam animarum exercentibus sunt tribuenda.
- 20 Oblationes, quando Episcopis sint tribuenda.
- 21 Oblationes, quando originem habuerint.
- 22 Oblationes, quando monachi, & alij regulares recipere possunt.
- 23 Oblationes, & decima equiparantur, suntque iuris spiritualis, & sacrae.
- 24 Oblationes recipere non possunt laici in eorum oratorijs, quacunque consuetudine non obstante.
- 25 Oblationes ex qua causa laici dari possunt.
- 26 Oblationes facta imagini Deiparae in muro privato, Ecclesiae parochiali cedunt.
- 27 Oblationes, quae confluent, imagini-
- bus, in locis, in quibus miracula aperiuntur, vel gratia obtinentur fabricae cedunt.
- 28 Ecclesia diva Maria in montibus Verbis, quando coeperit aedificari.
- 29 Ecclesia diva Maria in agro Montis Regalis apud Vicum, quando fundari coeperit.
- 30 Caroli Emmanuelis Sabaudiae Ducis, & bon. mem. Catarinae Austriae conjugis devotio commendatur.
30. lo. Antonij Castriacj Montis Regalis Episcopi pietas, & vigilantia commendatur, ibid.
- Caroli Argentarij Episcopi solertia commendatur, ibid.
- 31 Oblationes, quae in aliena ecclesia celebrantur, rectori ecclesiae cedunt.
- 32 Oblationum tres sunt species.
- 33 Oblationes causa mortis relictae solvere recusantes, sacrilegi, homicidae, & necatores egentium esse dicuntur.
- 34 Parochiani, quando ad oblationes faciendas cogi possunt.
- 35 Parochus ministerium spirituale parochianis etiam non offerentibus negare non potest.
- 36 Sacerdotibus, quando manibus sibi vitium quarere liceat.
- 37 Episcopus, quando in laicos habet jurisdictionem.
- 38 Actor regulariter forum rei sequi debet.
- 39 Episcopus Parisiensis est Comes, & cognoscit causas civiles clericorum, & laicorum, active, & passive.
- 40 Archiepiscopus Bononiensis est Princeps.
- 41 Clerici Bononienses in causis civilibus trahunt laicos ad forum ecclesiasticum.
- 42 Milites Hierosolymitani trahunt, & non trahuntur.

DECIMIS, de quibus proximè plura retulimus, æquiparantur primitiæ, ac cum illis ejusdem generis, ac juris sunt, idè sub eadem obligatione debentur, † Hieron. super Malach. relat. in c. revertimini. 16. quest. 1. & quantitas primitiarum non est determinata. cap. 1. vers. at verò primitia. ext. de decim. & S. Thom. 2. 2. quest. 86. art. 4. sed, qui plus quadragessimam dabat partem, qui minus sexagesimam, & sic licitum erat dare inter 40. & 60. quantum quisque volebat, hæc erat in aridis, & liquidis, sed qui dabat † primitias animalium dabat unum de ducentis. Deuter. c. 14. & 18. glo. in c. Ecclesiast. in verb. & primitias. 13. qu. 10.

3. Primitiæ dicuntur † primi fructus quos sibi Deus, tamquam omnium rerum Dominus retinuit, & quia omnia dat bona, in primitiis eum recognoscere debemus, Rebuff. in tract. de decim. quest. 1. nu. 18. & fuerat inventæ tempore Abel, qui obtulit de primogenitis gregis sui Genes. c. 4. & Rebuff. loco proximè citato † ter autè in anno istæ primitiæ Domino offerebantur, in Paschate de novis granis, in Pentecoste de novis panibus, & in Septembri de vino, & aliis fructibus illius temporis, Romani. n. olim non prius degustare novas fruges, aut vina solebant, quam sacerdotes primitias libassent, ut ait Plin. lib. 18. c. 2. & Rebuff. eod. nu. 18.

Introducæ fuerunt † primitiæ in signum rei jam factæ, scilicet liberationis ab Ægypto, per interfectionem primogenitorum, salutis primogenitis Israel, & etiam in signum rei faciendæ, ut scilicet initium operum nostrorum attribuamus Deo auctori omnium bonorum, erant etiam in signum futuri, id est recuperandæ cœlestis

hæreditatis amissæ, quæ est propria primogenitorum. Astens. lib. 6. art. 8. de deci. deferebantur etiam in recognitionem divini beneficii, quasi aliquis profiteretur, se à Deo fructus terræ percipere, & ideo, se teneri ad aliquid hujusmodi Deo exhibendum 1. Para. c. ult. & Graff. decis. aur. par. 2. lib. 2. c. 27. num. 3.

6. Debentur † primitiæ de jure divino, id est præcepto à Deo facto, ut tenet Rebuff. ead. qu. 1. num. 22. fin. & pertinet ad jus naturale, ut homo aliquid Deo ad ejus honorem exhibeat de bonis sibi à Deo concessis, ex qua causa † olim offerebantur in recognitionem beneficii, quasi homo profiteretur, se fructus terræ à Deo accepisse, & ita offerebantur cum quadam professione, & erant quoddam oblationis genus, Deut. c. 25. & S. Thom. ead. qu. 86. art. 4.

7. Sed non debentur præcepto naturali, quia aliud est deberi ex præcepto, & aliud jure naturali, quia naturaliter quilibet est obligatus benefacienti sibi ad antidota, ut benefacienti benefaciat Bart. in l. ex hoc jure. nu. 11. ff. de just. & jur. & solutionem primitiarum secundum determinationem Ecclesiæ, esse in præcepto tempore moderno, determinat Ecclesia, & quod secundum consuetudinem approbatam, & indigentiam ministrorum solvantur, tenet Graff. d. c. 27. n. 4. non est tamen præceptum † morale, nec naturale, sed quoddam præceptum judiciale, & figurale. ut primitiæ, id est primi cujuslibet rei fructus dentur, & in his maxime consuetudo attenditur. Rebuff. eod. nu. 22. & Graff. loco proximè citato.

9. Laici † consuetudine legitime præscripta, possunt à primitiarum solutione liberari, quia aut ex mente Rebuff. debebantur præcepto judiciali, & evangelica.

gelica lege lata judicialia præcepta somni-
 nõ cessaverunt, vimque præceptorum a-
 miserunt, ut per Covar. cap. 17. num. 1. 12
 cum aliis supra cap. precedenti. in princ. al-
 legatus, & cum cessaverit præceptum,
 vimque præcepti amiserit, valet consuetu-
 do, ut de his primitiis nihil solvatur, &
 excusat à peccato, ut tenet Henr. Boic.
 in cap. 1. de decim. relatus à Rebuff. d.
 quasi. 1. num. 21. qui contrariam tenet o-
 pinionem, cui non assentior, præsertim
 stante universali & notoria consuetudine,
 quòd de primitiis nihil omnino pluribus
 in provinciis, & parum in aliquibus per-
 solvatur, quæ à summis Pontificibus, Ar-
 chiepiscopis, Episcopis, ac aliis Prælati-
 s, & timoratae conscientia viris toleratur ex
 tacita quadam Summi Pontificis dispen-
 satione. Quapropter, si est præceptum
 secundum determinationem Ecclesie, ut
 tenet Graff. cap. 27. num. 4. cum scientia,
 patientia, & tolerantia Papæ, & Prælato-
 rum contraria consuetudo fuit appobata,
 & etiam ea, quæ sunt moralia hodie per
 Ecclesiam immutantur. c. jejunium, & ibi
 gloss. in ver. jejunium, 76. dist. sed, ubi vi-
 get consuetudo de omnibus, vel de ali-
 quibus primitias persolvendi, tunc con-
 suetudo est servanda, & Parochiani ¶ sunt
 cogendi ad solutionem secundum consue-
 tudinem patriæ, & indigentiam ministro-
 rum, S. Thom. ead. quasi. 86. ar. 4. circa
 med. & Graff. eod. cap. 27. num. 4. dari
 enim debent presbyteris parochiis à popu-
 lo. cap. doctos, ac probos. 16. q. 1. & Re-
 buff. d. quasi. 1. num. 19. in fin. & qui pri-
 mitias jure, vel consuetudine legitima de-
 bitas, ubi, quando, & quibus debet, non
 solvit, peccat. Navar. in cap. 21. num. 32.
 in fin. tom. 1. & ubi primitiæ non solvun-

tur, tunc in earum locum oblationes suc-
 cedunt. Rebuff. ead. quasi. 1. num. 15.
 Oblationes ¶ autem sunt, quæcûmq; de
 propriis, & licitis rebus ecclesie offerun-
 tur. c. causa. de verb. signif. & Rebuff. ead.
 q. n. 23. & ex præcepto naturali ¶ divino tenentur
 parochiani ad oblationes presbyte-
 ris ministrantibus spiritualia exhibendas,
 ubi ipsi presbyteri indigent, nec habent,
 unde possint sibi necessaria ministrare. Ab.
 in c. causam n. 2. de verb. signif. & in c. 3. n.
 6. de pign. Rom. cons. 344. & Covar. lib.
 var. resolut. c. 17. n. 3. & pluribus casibus
 laici tenentur parochio facere oblationes.
 Primò, ¶ quando viget consuetudo, quia
 laudabiles consuetudines servare tenentur,
 c. ad Apostol. S. quæ propter. de simo. c. quam-
 ru. de deci. Ab. in rubr. de Paroch. n. 3. vers.
 quartus casus. Covar. d. c. 17. n. 3. & Rebuff.
 ead. q. 1. n. 24. & talis ¶ consuetudo uti pia,
 atq; laudabilis inducitur spatio decem an-
 norum. Abb. in c. suam nobis. nu. 9. de simo.
 Callad. decis. un. n. 5. de consuet. & Co-
 var. eod. c. 17. n. 3.

Secundò, ¶ quando parochus indiget,
 quia non tenetur suis stipendiis militare,
 sed qui altari servit, de altari vivere debet.
 Paul. 1. ad Corinth. cap. 9. cap. cum ex officio
 de prescript. & Felin. in cap. veniens, 1. nu.
 3. de testam.

Tertio, ¶ in Missis solemnioribus, quia
 omnis Christianus procurare debet ad
 Missarum solemnia aliquid Deo of-
 ferre, & ducere ad memoriam, quòd De-
 us per Moysen dixit, non apparebis in con-
 spectu meo vacuus, & in Sanctis Patri-
 bus liquidò apparet, quòd omnes Chri-
 stiani offerre aliquid ex usu Sanctorum
 Patrum debent, quoniã ad ipsum prius est
 confugiendum, qui curare potest animarum

Yy 3:

passio.

- passiones, *cap. omnis Christianus. de consecr. dist. 2.* & Boich. in *cap. quamvis. de decim.*
- 18 Quarto, † quando ex testamento oblationes fieri debent, quia ultima voluntas defuncti modis omnibus est servanda. *cap. ultima. 13. quest. 2.* & qui oblationes defunctorum retinent, & ecclesiis tradere demorantur, ut infideles ab ecclesia sunt abjiciendi, quia usque ad exinanitionem fidei pervenire certum est hanc pietatis divinæ exacerbationem: quia, & fideles de corpore recedentes votorum plenitudinæ, & pauperes consolatu alimoniarum, & necessaria sustentatione fraudantur, & hi tales, quasi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi sunt. *cap. qui oblationes. ead. q. 2.* & his quatuor casibus 22 quod oblationes sint in præcepto, tenet Abb. in *dict. rubr. de decim. num. 3.* Rebuff. *eod. n. 24.* S. Thom. 2. 2. *quest. 86. art. 1.* & Graff. *decis. aur. cap. 27. n. 6. par. 2. lib. 2.* qui vero eas, quas populus dare debet, tenere contendit, vel extra parochialem ecclesiam dare vult, sine Episcopi consensu, vel ejus, cui hujusmodi officia commissa sunt, est communione privandus. *cap. statuimus. 16. quest. 1.*
- 19 Pertinent oblationes † ad sacerdotes 23 curam animarum exercentes, non solum, ut eas in proprium usum convertant, sed etiam, ut fideliter dispensent partim expendendo in his, quæ ad divinum cultum pertinent, partim in proprium vicium, & partim in usus pauperum. 1. Cor. *cap. 9.* & S. Thom. 2. 2. *q. 86. art. 2.* Spectat 20 etiam † Episcopo quando celebrat in aliqua Ecclesia suæ diocesis, Afflict. in *constit. Neapol. lib. 1. in rubr. de decim. n. 32.* & debentur etiam Episcopis in recognitionem superioritatis honorum, & hæc est obligatio ex præcedenti conventionione, ut cum datur fundus, ut certo tempore aliquid offeratur, de qua loquitur S. Tho. *d. q. 86. art. 1.* & Graff. *d. cap. 27. num. 6. ver. primò ex præcedenti.*
- 21 Inceperunt † oblationes, quando principes Israel obtulerunt munera coram Domino, sex planstra tecta cum duodecim bobus, & alia magna munera, quæ Dominus iussit suscipi, & ea Levitis tradi. *Num. cap. 7.* & tempore Cain, & Abel. *Genes. cap. 4.* & Noe edificavit altare Domino, ac tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocausta super altare. *Genes. cap. 8. in fin. & Rebuff. ead. quest. 1. num. 23.*
- 22 Monachi, † & alii regulares possunt etiam tripliciter oblationes recipere, vel, ut pauperes ex dispensatione parochorum, vel ut ministri altaris, aut tertio ex debito, si Parochia sint eorum. S. Thom. *eod. q. 86. art. 2.* an autem laici in eorum oratoriis oblationes recipere possint, valere consuetudinem, quod illas possint recipere, consuluit Dec. *conf. 148. reverende,* ejus tamen opinio pluribus fundamentis reprobat.
- 23 Primò, † enim decimarum, & oblationes æquiparantur, *cap. quamvis. de decim.* & Rebuff. *d. quest. 1. num. 26.* & sunt juris spiritualis, & sacræ, ut inquit, *text. in cap. inquirendum, in fin. de pecul. Cleri.* cuius Laici sunt incapaces, *cap. fin. 10. quest. 1.* & Abb. in *cap. quamvis, num. 1. de decim.*
- 24 Secundò, † nec valet consuetudo, quæ possit allegari, ut laici in oratoriis recipiant oblationes, *cap. antiquos, c. quia t. sanctorum, & melius cap. fin. ubi improbatur con-*

consuetudo, qua laici præstare possunt ecclesiarum oblationes, ead. 19. q. 1. & Rebuff. ead. q. 1. num. 26. & consuetudo contra libertatem ecclesiasticam nõ est servanda cap. noverit, ext. de sent. excomm. Bart. in auth. hoc jus porrectum, num. 18. de sacrosanct. Eccles. & Rov. de vis. 3. n. 4. 25 de consuet. in antiq. possunt tamen ex causa dari laicis oblationes ad ecclesie reparationem, vel aliquem alium honestum usum. & ad tempus salvo jure ecclesie, ita quod nullum jus per similem concessionem eidem in præjudicium ecclesie acquiratur. Prap. in c. altare, 1. q. 3. & Rebuff. ead. q. 1. num. 28.

26 Eadem tamen ratione, si fiant oblationes imagini depictæ in muro privato domus laicalis, dominus illius domus illas percipere non potest, quia regulariter cedunt ecclesie parochiali, & ita sæpe in facto interrogatus respondisse testatur Abb. in c. pastoralis, num. 2. de his. qua si a maj. pars. cap. & post. Ant. de Butr. idem Abb. in rubr. de paroch. num. 2. & Rebuff. ead. q. 2. num. 29.

27 Fallit tamen regula, si in locis, in quibus aperiuntur miracula, vel magna movetur devotio, maximo cum concursu populi concurrant oblationes notabilis quantitatis, & valoris, ut de anno 1580. dum in urbe agerem, tamen venit, de imagine Divæ Mariæ depictæ in quadam domuncula ad usum scenilis redacta, cui, & si scenum plena domuncula reponeretur, tamen relatatum fuit, quod nunquam hærebat dictæ imagini, sed semper distans ab imagine reperiatur, quo detecto, cœpit populus Romanus ad orandum in eodem loco confluere, & oblationes maximas deferre, quibus, & aliis elemosynis ad parie-

tem à piis viris elargitis decens ecclesia in eodem loco sub titulo, S. Mariæ iam montibus, fuit ædificata, quæ adhuc maxima in devotione, & veneratione habetur.

Quod quidem non modò omni memoria dignum, sed & maxima admiratione omni tæculo recolendum tamen anno 1595. in agro Montistregalis provincie Taurinensis ad Vici oppidulum etiam contigit. Ubi ad venerandam ejusdem Deiparæ Virginis imaginem, quadam rudi, vetustaque lateritia columna depictam, apertis, & ubique propagatis miraculis, tam copiosus populorum concursus undequaque accessit; ut plerumque ne vallis illa quidem, in cuius medio stat sacra columna, supplicantium virorum, ac mulierum sodalitates, quæ à Provinciis non paucorum dierum viam distantibus profectæ fuerant, vix capere posset. Primò urbs ipsa non tam nobilissima, quam religiosissima, visis certissimis cœlestium operationum indiciis, locum ipsum communibus, frequentissimisq; supplicationibus devotè, sanctèq; venerata fuit. Post, audita rei fama, à celeberrima Genuensium urbe, maritimisq; locis Ligustici maris tot confluxere, quas vocant, confraternitates, tantaque puerorum, virginumque examina commearunt, ut omnes rem tantam suspicerent, divinumque opus maximè mirarentur. Unde factum fuit, ut ignobilis locus, & qui, (quantùm ad sacram columnam attinet, cui spinæ vepresque circum inhærebant) derelictui habebatur, paucissimis diebus factus sit celebratissimus, ac veneranda majestate, divinisque bonis, supra, quàm credi possit, uberrimus. Ab Insulribus religiosæ agmina, longum iter nihil pensi habentia,

habentia, facies omnes induti, pio ordine procedebant; è Sabaudia, Burgundia, Galliaque Narbonensi non modò contractum sancta sodalitia, sed & multi primatum comitatus ad venerabilem imaginem convenère. Totos dies, totasque noctes universus urbis illius ager indefessis misericordiam à Deo implorantium vocibus ubique resonabat, precationum, supplicationumque cantus diu, ac noctu per proximios agros, ac colles (omnibus enim ad ædiculam præ nimia multitudinæ aditus minimè patebat) ad ipsa sydera ferebantur. Plangentium, divamque Virginem invocantium fletus ad ipsam supremi patris sedem penetrabat. Ibi dissidentium animi divino instinctu per se conciliabantur, veteres ibi similitate quisque sponte deponebat, offensæ, nullo cogente, nec hortante, invicem condonabantur. Qui capitales inimicitias, diraque odia diu mutuo exercuerant, prompto spiritu, contrito vultu, profusisque lacrymis sese in omnium conspectu amplexabantur: fera demum eorum corda, qui necdum sacram illam effigiem viderant percepto domi terum nuncio, sic residebant, ut è tigribus agnos factos esse diceres: quamplures sicarii, aliique viarum obsessores, projectis armis omnibus, nudis pedibus, detecto capite, rosarii, aliavè corona solùm arrepta ad divam Virginem lugentes properabant, scelera sacramentali medicina ad confessarii pedes magna contritione purgaturi, claudi, cæci, muti, aliique corpore variè affecti ad pristinum statum fuere Virginis opè restituti. Mira ibi in horas, nedum in dies, ut plenius impressæ paginæ testantur, ipsis oculis cernebantur opera, manifestæq; etiam modò sum-

mi patris beatæ Virginis, (ut piè credendum est) intercedente operationes è celo ibi elucescunt. Nec hic, quod omnibus abundè notum est, addendum puto; quo studio, qua diligentia, quovè numero Pedemontanæ, Ligurumque gentes sacram vallem nudis pedibus frequentant, ac ad tantum Virginis nomen precibus assidui fuerint: ipsi enim, quòd loci vicinitas cælesti favore, ac beneficio commodius illis iter præberet, majori sanctitate, pietate, ac frequentia ad sacratissimum Virginis simulacrum maturabant, admissorù remissionem sollicitè postulantes. Nec satis illis erat semel Virginis iconem vidisse, semelque criminum veniam exorasse, sed iterù, tertio, ac pluribus sanum illud majori salutis aviditate denuò repetebant, nec illinc, quòd & aliis contingebat, sese divellere poterant. Non ibi deerant sacerdotum chori, non sancta monachorum collegia, qui ab urbe prædicta litaniam facientes identidem progrediebantur, hinc multiplex puerorum ac puellarum numerus, hinc matronarum, heroumque comitatus adventabat; undique tantæ, variæq; vivorum ex improvviso aderant catervæ, ut plurimus quemq; stupor invaderet. Non pauci Episcopi pedestri itinere è suis cathedralibus illuc se mirò devotionis exemplo conferebant. † Ipse Carolus Emmanuel admirandæ pietatis, religionisq; Dux optimus, ac fel. rec. Catarina Austriaca, cujus regii nominis memoriam, ac virtutù splendorem nulla ævi unquam est deletura diuturnitas, augustissimi conjuges, semel, iterum, ac tertio sacram ædem oblati gemmis, aliisque donis ingentibus devoto, humilique spiritu visitarunt, ac, ut cumulatiorè, memorandog; beneficio tam piunt locum

locum decoratē, in commune omnium
 eò peregrinantium salutem à Clem. VIII.
 Summo Pontifice indulgentiarum diplo-
 ma impetrarunt, basilicamque ibi sacrissi-
 mam (quæ modo admiranda mole, mira-
 que structura confurgit) largita ad id
 multa pecuniæ copia, fundandam cura
 31 adhibito urbis piæ memoriæ vigi-
 lantissimo Episcopo Io. Antonio Castruc-
 cio, qui, ingenti solennitate prima de more
 fundamenta regit, cui non minoris inte-
 gritatis, ac solertiæ postea successit Caro-
 lus Argenterius Taurinensis. Adhæc ex
 tot donariis, amplissimisque oblationibus,
 ac largitionibus cœnobiaz, hospitalia aliaq;
 divertoria peregrinis iadies turmatim
 sacrum locum visentibus commoda, &
 opportuna, ipsorum principum iussu cir-
 cum ædificata fuere. Ibi conspiciantur
 aurea, argenteaque oscilla innumera patie-
 tibus intus affixa, arte mira laboratæ ves-
 tes, pallæ, vexilla, infinitaque insigni valo-
 re votorum exempla. In sacrario cunctis
 adeuntibus benignè recluduntur ingentia
 Ducum, Principum, civitatum, contra
 32 ternitatum, ac nobilium munera reposita,
 calices, cruces, candelabra, ferta margaritis
 intertexta, coronæ, variaque alia ex auro,
 alia ex argento, non parvi numeri, nec exi-
 guæ valoris oblata supellex, annuli, gem-
 mæ, lapilli, pluries millena nummum exce-
 dentia conspectui depromuntur. Ea de-
 nique solo biennii spacio auri, & argenti
 vis tanta gemmarum, sacrarum vestium,
 valorum, cereorum, aliarumque rerum ad
 divinum cultû spectantium copia illic di-
 cata, ac collocata fuit, ut major sit, quàm
 scripto referri queat. Quæ quidem om-
 nia, ut ad rem, unde paulum diverti, re-
 deam, dictæ imagini ad extructionem fa-

bricæ, non autem parochiali debentur, ex
 trad. per Ang. in l. in rem. §. item quacun-
 que. ff. de rei vindic. & in l. statue. ff. de
 usuf. quem sequitur Felin. in cap. dilectus
 in Princip. ver. sed proprietates. de off. ord.

Oblationes † verò, quæ celebranti in
 aliena ecclesia fiunt, cedunt Rectori eccle-
 siæ, & non celebranti, & quemadmodum
 relictum factum Episcopo ab extraneo vi-
 detur factum contemplatione ecclesiæ, i-
 ta oblationes factæ celebranti videntur fa-
 ctæ intuitu ecclesiæ, præsertim à parochia-
 nis, qui oblationes faciunt propter onera
 sacramentorum, ca. omnis Christianus, cum
 glo. de consecr. dist. 1. cap. requisisti ex. de
 testam. & Abb. in cap. pastoralis, num. 2.
 de his, quasi. à maj. par. cap. & etiam, quæ
 fiunt in capellis, seu altaribus fundatis in-
 tra parochiam debentur rectori parochiæ,
 cap. ex transmissa de prescrip. & Abb. in
 rub. de paroch. num. 4.

2 Oblationum † tres sunt species, una,
 quæ est donatio rei factæ inter vivos Deo
 uni ecclesiæ.

3 Secunda, facta † causa mortis, quæ ad
 instar legatorum est reducta.

Tertia, usualis, quam fideles faciunt ad
 altare, vel ad manum sacerdotis, qua-
 rum

Prima est voluntaria, quæ, si solum est
 promissa, debetur.

Secunda adeò est debita, ut qui eam
 non soluerint sacrilegi, homicidæ & neca-
 tores egentium esse dicantur c. nulli, & c.
 qui abstulerit. 12. q. 2. & c. qui oblationes,
 13. q. 2.

Tertia verò est voluntaria, & in confi-
 lio, non autem in præcepto, S. Thom. 2.
 2. quest. 86. art. 1. & Graff. decis. aur. c.

34 27. n. 5. & 6. par. 2. lib. 2. & ista † tertia vo-
 luntaria

luntaria efficitur etiam debita, quando propter ecclesie paupertatem non possunt parochi ex redditibus sustentari, quia, si parochiani non offerunt, hoc casu ab Episcopo, cujus officium est implorandum, cogi possunt per subtractionem sacramentorum ad offerendum, & circa oblationes, ad pias consuetudines conservandas. S. Thom. eo. art. 1. q. 86. Henr. Boich. in cap. quamvis. n. 7. & 8. de decim. Abb. in rubr. de Paroch. num. 3. Lap. alleg. 66. alias 67. num. 5. Felin. in cap. veniens. il. 1. num. 3. de test. Covar. lib. 1. var. resolut. cap. 27. num. 3. & Graff. eod. c. 27. n. 6.

35 Proprius tamen parochus ꝑ propria auctoritate laicis, etiam si a consuetis oblationibus diu cessaverint, ministerium spirituale negare non potest, Felin. Covar. & Graff. locu supracitato, licet glo. in d. cap. omnis Christianus teneat, quod parochus auctoritate propria possit hoc casu parochianis sacramenta subtrahere, & male, quia ab omnibus reprobatur, ut ultra citatos ab aliis per Felin. d. n. 3. vers. sed contra allegat Navar. in cons. 2. de decim. & in simili videmus, quod, licet doctoribus salarium non solvatur, non tamen studium interdici facere possunt, arg. tex. in l. 1. quem ita ponderat Bal. C. de adv. fisc. & Cepol. in tract. de adi. lit. edic. §. ordinem si emptor. num. 3.

Et tanto minus sepulturam Laicis ob non solutionem decimarum, aut cessationes a solitis oblationibus possunt denegare, quoniam sepulturam debitorum impediens infamiae notam, & alias poenas incurrunt de quibus in Aut. Item ext. fin. C. de sepulcr. viol. quae leges civiles licet non ligent clericos, sat est quod valde impium noscitur, quo parochi nullo jure se munire

possunt quo subtractionem sacramentorum, aut sepulturam negare suis parochianis possint; praemissis de causis per suos ordinarios debeat, non autem sibi ipsis jus dicere, & debitores ad solutionem juris remediis, etiam usque ad enunciationis sententiam procedere, juxta fact. conc. Trid. dispositionem, ut in cap. 12. §. qui vero, sessione 25. de reform.

36 Quid autem ꝑ si parochiani sint adeo pauperes, ut sacerdoti providere non possint, tunc parochi manibus suis victum sibi quaerere licebit cap. clericus victum 91. dist. & Graff. eod. cap. 17. num. 6. vers. quod si parochiani, & iste erit casus singularis, quo clericus poterit aliquid negotiari, dummodo ad victum tantum, non ad quaerendum non obstante cap. secundum instituta, & tot. tit. ne cler. vel mon. neg. se immisc. si vero parochiani consueverunt facere oblationes, & a consuetis desistere intendant, tunc Episcopus illos ad illas faciendas juxta solitum cogere potest, & iste erit unus ex casibus quibus ꝑ Episcopus habet jurisdictionem in laicos ad ipsos cogendum observare laudabilem consuetudinem Ecclesiae, ut tenet Abb. in ca. ad Apostolica, num. 3. & Bar. in l. privilegia, n. 2. & 3. C. de Sacra. sanct. Eccl.

38 Pluribus ꝑ etiam aliis de causis Episcopi jurisdictionem habent in laicos, de quibus per gl. & dd. in c. cum sit generale, de for. comp. & Innoc. in c. licet n. 3. eod. tit. Et quamvis in laicos reos regulariter nullatenus habeant jurisdictionem in rebus contemporaneis, sed actor forum rei sequi debeat ut cap. si clericus laicum, & d. cap. cum sit generale, eod. tit. dicta tamen regula fallit ubique contraria viget consuetudo, gl. in d. cap. si clericus, in fin.

Primò

39 Primò ¶ enim fallit in civitate Parisien-
si, in qua clerici etiam in causis pecunia-
riis, si vè agant, si vè conveniantur, forum
seculare adire non tenentur, sed eorum
causæ cognoscuntur in foro ecclesiastico,
ut c. quod clericus, ubi etiam gl. & ibi Abb.
num. 6. de for. comp. & Bar. in tract. diff.
int. jus Canon. & jus Civil. num. 132. Ad-
ducitur autem ratio, quia Episcopus Pari-
sien. est etiam Comes, ut per gloss. & Bar.
locis proximè citatis. Et nedum in Fran-
cia, sed etiam Aretii clerici trahunt, & non
trahuntur, ut post Specul. in tit. de ces-
sio. actio. in prin. vers. quarto presupponitur,
num. 8. testatur Caravit. super Ritu Mag. 42
Cur. Rit. 229. num. 2.

40 Fallit ¶ secundò in civitate Bononiæ,
eadem, & majori ratione. Nam Archie-
piscopus Bonon., non solum est Comes,
sed etiam Princeps, & idèd, ubicunque ¶
41 litigari contingit inter clericos, & laicos,
etiam si inter plures collitigantes unus sit

tantum clericus, trahit, & non trahitur. Et
ita viget immemorabilis consuetudo,
quod, & ipse testari possum, ad quem
dum Vicariatus officium pro Alphonso
Paleoto dictæ civitatis Archiepiscopo ex-
ercui, quàm plures civiles clericorum
causæ activè, & passivè cum laicis verten-
tes delatæ fuerunt: Et licèt ex adverso a-
liæ personæ privilegiatæ, nempe regulares,
viduæ, aut pupilli existant, clerici tamen
trahunt, & non trahuntur, arg. text. & not.
in eod. cap. quod clericus, de for.
comp.

Fallit etiam regula, quòd actor forum
rei sequi ¶ debeat, in militibus Ordinis
Sancti Ioannis Jerosolymitani, qui habent
privilegia, quòd in quibuscunque causis
activè, seu passivè trahant, & non trahan-
tur, ut in privilegiis Pij IV. de quibus in
Bull. cap. 14. S. nec non causas, pag. 671
propè fin.

DE QVARTA FVNERALIVM

Cap. XIV.

S Y M M A R I V M.

1 Fvneralium quarta quando non obstan-
tibus privilegiis cathedrali, seu pa-
rochiali ecclesia debeatur.

2 Canonica portio, qua sit, & quibus debeat-
tur.

3 Quarta solutio, à quibus monasteriis non
persolvatur.

4 Episcopi, an portionem oblationum babe-
re debeant.

5 Cathedralicum in honorem cathedra E-
piscopalis ultra procuracionem persolvi
debet.

6 Canonica portio, de quibus non debeatur.

7 Mortuorū officia, quibus diebus fieri soleant.

Et 2.

& Quar